

23 ביוני 2015

יחידות ואיגודי ערים לאיכות הסביבה – מסמך רקע לשר להגנת הסביבה

חלק גדול מפעילות הרשויות המקומיות בתחום הגנת הסביבה נעשה באמצעות 'יחידות סביבתיות', אלו כוללות 4 סוגים:

1. יחידה סביבתית עירונית: מחלקה של הרשות המקומית הפועלת בתחומה;
2. יחידה סביבתית אזורית: מחלקה הכפופה מבחינה מנהלתית לרשות מקומית אחת, ומטפלת בנושאי איכות הסביבה בכמה רשויות מקומיות. הרשויות המקומיות השותפות בהסכם ביחידה סביבתית אזורית משתתפות בהוצאותיה של היחידה;
3. איגוד ערים לאיכות הסביבה: תאגיד המוקם בצו של שר הפנים מכוח חוק איגודי ערים, התשט"ו-1955 (להלן - חוק איגודי ערים). מנהלת אותו מועצה שחבריה הם נציגים של הרשויות המקומיות שבתחום האיגוד. הצו מקנה לאיגוד כזה סמכויות ותפקידים בתחום הגנת הסביבה המוענקים בחקיקה לרשות מקומית. הרשויות המקומיות המאוגדות באיגודי הערים משתתפות במימון תקציבו של האיגוד על פי מכסות שנקבעו בהסכם.

פעילות שלושת הסוגים שלעיל (1-3) מסובסדת על ידי המשרד ופעילותן מפקחת על ידי מחוזות המשרד והאגף באמצעות בקרה על תכנית העבודה ודוחות ביצוע שנתיים.

4. מחלקה סביבתית: מחלקה אינהרנטית של הרשות המקומית שאינה מסובסדת על ידי המשרד ופעילותן אינה מפקחת על ידי מחוזות המשרד.

השלטון המקומי פועל בתחום הגנת הסביבה באמצעות מחלקות הרשות המקומית נוסף על היחידה הסביבתית. לדוגמה במחלקות שפ"ע, תשתיות, תכנון עיר, ים וחופים, גנים ונוי, ומחלקת החינוך.

פורום מנהלי היחידות והאיגודים הוא הגוף המייצג מול המשרד ואחרים ולאחרונה הוכר כעמותה על ידי מרכז השלטון המקומי.

הרשויות המקומיות נשענות על חובות וסמכויות הנוגעות לשמירה על הסביבה אשר הוקנו להן מכוח חקיקה, למשל: לפי **פקודת בריאות העם 1940 וחוק למניעת מפגעים**, התשכ"א - 1961 על הרשויות לדאוג למניעת מפגעים בתחומן. **חוק רישוי עסקים**, התשכ"ח - 1968 והתקנות שהותקנו לפיו מעניקות לרשויות המקומיות סמכות להסדרת רישוי העסקים בתחומן. **חוק שמירת הניקיון**, התשמ"ד - 1984, מחייב את הרשויות המקומיות בין היתר להקצות אתרים לסילוק פסולת בניין, גזם וגרוטאות רכב. **פקודת העיריות** מטילה על העיריות חובות בתחום הסדרת מפגעים סביבתיים בתחומן **וחוק תאגידי מים וביוב**, תשס"א - 2001, מטיל על רשויות מקומיות חובות בתחום הסדרת המים והביוב בתחומן. ב-2008 נכנס לתוקף **חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים)**, תשס"ח-2008 המעניק לרשויות המקומיות, באמצעות פקחים שימונו על ידן, סמכויות אכיפה וענישה

בתחומים שונים כגון: שמירה על הניקיון, מחזור, מניעת מפגעים, קרינה, זיהום אויר ועוד...
 כמו כן מאמצות הרשויות המקומיות נורמות שנקבעו בחקיקה ראשית במסגרת חוקי עזר
 ואוכפות אותן.

פריסת היחידות הסביבתיות

- ✓ ~ 60 יחידות, כ-350 עובדים
- ✓ כיסוי של כ-75% מהרשויות המקומיות
- ✓ היחידות משרתות אוכלוסייה בת כ-7.1 מיליון תושבים
- ✓ 80% מהעובדים בעלי תואר אקדמי

טבלה מס' 1: פיזור היחידות לפי מחוזות

מחוז	איגודים ערים	יחידות אזוריות	יחידות/ מחלקות עירוניות ¹ *	סה"כ	מס' רשויות החברות ביחידה סביבתית	מס' רשויות ללא יחידה
צפון	2	9	7	18	65	28
חיפה	2	2	2	6	30	0
מרכז שומרון ⁺	2	4	9	15	40	27
ת"א	—	—	6	6	6	6
ים- יהודה ⁺	1	1	1	3	13	1
דרום	2	4	7	13	35	4
סה"כ	9	20	32	61	189	66

¹ כולל מחלקה סביבתית שאינה נתמכת על ידי המשרד

תפקיד המשרד להגנת הסביבה במערך היחידות: המשרד להגנת הסביבה אחראי ליישום המדיניות הסביבתית-לאומית, ומספק ליווי והנחיה מקצועיים לשלטון המקומי קרי, הרשויות המקומיות. יחידה סביבתית הנה גורם מקצועי של הרשות המקומית המתאם בין המשרד להגנת הסביבה לרשות המקומית ומיישמת את הטיפול בנושאים סביבתיים ברשויות שבאחריותה. המשרד פעל להקמת היחידות כבר לפני 20 שנה ומאז הוא תומך בהן הן מקצועית והן כספית.

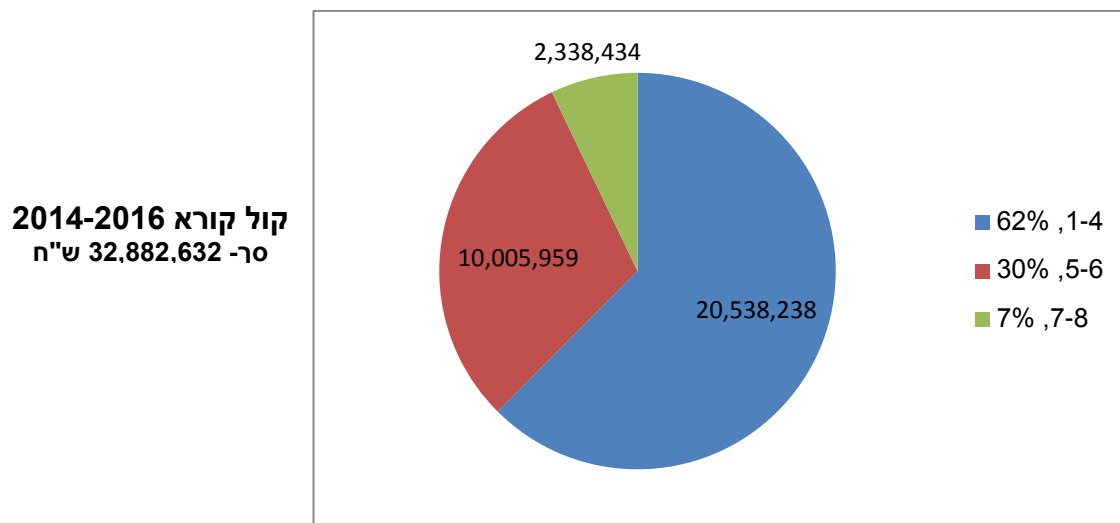
תמיכות ביחידות: המשרד להגנת הסביבה מפרסם קול קורא תלת שנתי החל משנת 2008 למימון הפעילות השוטפת של היחידות והאיגודים בסכום של **33 מיליון ₪ לשלוש שנים**. ישנה כוונה להוציא קול קורא להקמת יחידות חדשות, להשלמת פריסתן בכל הרשויות המקומיות. כמו כן המשרד מסבסד 25 תקני שירות לאומי בכל היחידות.

הכשרות והסמכות: המשרד מקיים ומממן קורסים והכשרות בתחום עיסוק המשרד כמו לדוגמא – רישוי עסקים, כונויות סביבה, תכנון סביבתי, קורס מנהלי יחידות סביבתיות, טיפול באסבסט, אכיפה סביבתית, בניה ירוקה ועוד.. כמו כן עובדי יחידות סביבתיות מקבלים הסמכה מהשר להגנת הסביבה לעניין טיפול ברישוי עסקים, בעבר הייתה קיימת הסמכת שר לשמש נציג מטעמו בוועדות תכנון ובניה מקומיות.

נהלי עבודה: במסגרת תנאי קבלת התמיכה השוטפת מחויבים היחידות והאיגודים להגיש תכניות עבודה ודוחות ביצוע חצי שנתיים לאישור המחוז הרלוונטי ואגף שלטון מקומי. חלק מהאגפים והמחוזות בנו נהלי וחלוקת עבודה בין היחידה לבינם.

תמיכת המשרד בשנים 2014-2016 :

גרף מס' 1: שיעור תמיכת המשרד ביחידות בחלוקה לפי דירוג סוציאקונומי של הלמ"ס

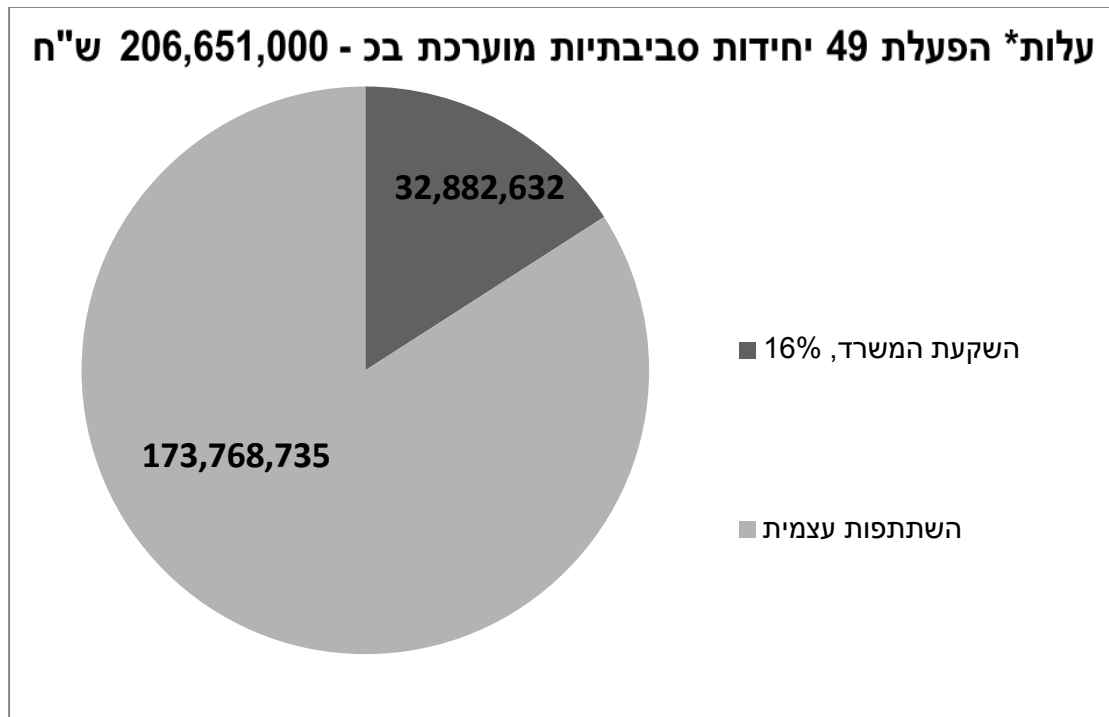

טבלה מס' 2: אחוז תמיכת המשרד מהעלות הכוללת של הפעלת יחידות סביבתיות ברשות מקומית לפי אשכול למ"ס

תמיכת המשרד (%)	עלות פעילות כוללת (מלש"ח)	אשכול למ"ס
24%	86	1-4
10%	101	5-6
12%	20	7-8

גרף מס' 2: חלקו היחסי של המשרד בעלות הפעלת מערך היחידות בראיה ארצית

* עלות הפעילות חושבה על סמך דיווחי היחידות והאיגודים במסמכי הבקשה לקול קורא

נספח מס' 1

רשימת היחידות והאיגודים והרשויות המסובסדים ומפוקחים על ידי המשרד:

רשויות שותפות	אוכלוסייה	סוג	יחידה/איגוד
בוועינה-נוג'ידאת, דיר-חנא, כאוכב-אבו אל-היג'א, סח'נין, עיילבון, עראבה	80,000	איגוד ערים	אגן בית נטופה
בית שאן	20,000	יחידה סביבתית עירונית	בית שאן
גלבוע	32,000	יחידה סביבתית אזורית	גלבוע
אבו סנאן, ג'וליס, כפר ורדים, כפר יאסיף, כרמיאל, מגדל תפן, מזרעה, מטה אשר, מעלה יוסף, מעיליא, מעלות תרשיחא, משגב, נהריה, עכו, שלומי, ינוח – ג'ת	300,000	איגוד ערים	גליל מערבי
הגליל העליון. מבואות החרמון	24,800	יחידה סביבתית אזורית	גליל עליון
טבריה	42,000	יחידה סביבתית עירונית	טבריה והגליל
אכסאל, דבוריה, כפר כנא, משהד, עילוט, עין מאהל, ריינה	71,900	יחידה סביבתית אזורית	הרי נצרת
יקנעם. מגידו. אלונה	38,000	יחידה סביבתית אזורית	רמת מנשה
עמק יזרעאל. בוסתאן אל מרג'	46,100	יחידה סביבתית אזורית	עמק יזרעאל
עפולה	45,000	יחידה סביבתית עירונית	עפולה
ג'ש-גוש חלב, בית ג'ן, חורפיש, יאנוח ג'ת, כסרא-סמיע, פסוטה, פקיעין (בוקייעה)	36,300	יחידה סביבתית אזורית	פסגות הגליל
קרית שמונה	24,750	יחידה סביבתית עירונית	קרית שמונה
גולן. קצרין	45,700	יחידה סביבתית אזורית	רמת הגולן
ביר אלמכסור, בסמת טבעון, זרזיר, כעבייה-טבאש-חג'אג'רה, אלבטוף	36,600	יחידה סביבתית אזורית	ביר אל מכסור
טמרה. שפרעם. אעבלין. שעב. כאבול. כפר מנדא	109,000	יחידה סביבתית אזורית	שער הגליל
עמק המעיינות	12,500	יחידה סביבתית עירונית	עמק המעיינות
	952,150		מחוז צפון - סה"כ
דאלית אל-כרמל. עוספיא	26,000	יחידה סביבתית אזורית	עוספיא-דלית אל-כרמל
אום אל פחם, בסמ"ה, כפר קרע, מעלה עירון, ערעה	74,000	יחידה סביבתית אזורית	המשולש הצפוני
אור עקיבא, אליכין, אלונה, בנימינה-גבעת עדה, ג'אסר-א-זרקא, זיכרון יעקב, חדרה, כפר יונה, מגידו, מנשה, נתניה, עמק חפר, פרדסיה, באקה אל גרביה, ג'ת, עמק חפר, פרדיס, חוף כרמל, עתלית	600,000	איגוד ערים	שרון כרמל-חדרה
חיפה, קריית אתא, קרית ביאליק, קריית ים, קריית מוצקין, נשר, זבולון, קריית טבעון, רכסים	568,000	איגוד ערים	מפרץ חיפה
	1,268,000		מחוז חיפה - סה"כ

אגף שלטון מקומי

יחידה/איגוד	סוג	אוכלוסייה	רשויות שותפות
המשולש הדרומי	איגוד ערים	88,000	כפר קאסם. כפר ברא. ג'לג'וליה. טירה. קלנסווה
זמר-טייבה	יחידה סביבתית אזורית	50,000	טייבה. זמר
נתניה	יחידה סביבתית עירונית	נכלל באיגוד ערים	נתניה 220,000
פתח תקווה	יחידה סביבתית עירונית	240,000	פתח תקווה
ראשון לציון	יחידה סביבתית עירונית	255,000	ראשון לציון
רמלה	יחידה סביבתית עירונית	68,000	רמלה
אזור השרון- רעננה	יחידה סביבתית אזורית	270,000	רעננה, הוד השרון, חוף השרון, כוכב יאיר, כפר סבא, דרום השרון, צור יגאל, רעננה
גזר-עמק לוד	יחידה סביבתית אזורית	39,000	גזר. עמק לוד
מודיעין-מכבים-רעות	יחידה סביבתית עירונית	87,000	מודיעין-מכבים-רעות
לוד	יחידה סביבתית עירונית	75,000	לוד
שהם-חבל מודיעין	יחידה סביבתית אזורית	40,000	שהם. חבל מודיעין
שומרון	איגוד ערים	230,000	אורנית. אלפי מנשה. אלקנה. אריאל. בית אל. בית אריה. גבעת זאב. מודיעין עילית. מעלה אפרים. עמנואל. קדומים. קרני שומרון. בקעת הירדן. מטה בנימין. שומרון
מחוז מרכז - סה"כ		1,442,000	
בת ים	יחידה סביבתית עירונית	130,000	בת ים
בני ברק	יחידה סביבתית עירונית	190,000	בני ברק
הרצליה	יחידה סביבתית עירונית	90,000	הרצליה
חולון	יחידה סביבתית אזורית	186,400	חולון. אזור
רמת גן	יחידה סביבתית אזורית	155,000	רמת גן
תל אביב-יפו	יחידה סביבתית עירונית	415,000	תל אביב יפו
תל אביב - סה"כ		1,166,400	
יהודה	איגוד ערים	134,600	אפרת. ביתר עילית. גוש עציון. הר אדר. הר חברון. מעלה אדומים. מגילות. קריית ארבע
ירושלים	יחידה סביבתית עירונית	800,000	ירושלים
שורק	יחידה סביבתית אזורית	140,000	בית שמש. מטה יהודה. אבו גוש.
מחוז ירושלים - סה"כ		1,074,600	
נווה מדבר	יחידה סביבתית אזורית	40,000	אבו בסמה
אילת חבל אילות	יחידה סביבתית אזורית	60,000	אילת. חבל אילות
אשדוד חבל יבנה	איגוד ערים	292,900	אשדוד. גדרה. גן יבנה.. בני עייש. חבל יבנה. ברנר. גדרות. נחל שורק
באר שבע	יחידה סביבתית עירונית	200,000	באר שבע
נגב מזרחי	יחידה סביבתית אזורית	39,900	ערד. תמר. ירוחם
נגב מערבי	יחידה סביבתית אזורית	102,000	אופקים. אשכול. בני שמעון. מרחבים. נתיבות. שדות נגב
נפת אשקלון	איגוד ערים	315,500	אשקלון, באר טוביה, חוף אשקלון, יואב, לכיש, קריית גת, קריית מלאכי, שדרות, שער הנגב, שפיר
הר הנגב - ערבה תיכונה	יחידה סביבתית אזורית	34,100	מ.א. הערבה התיכונה
נאות חובב	יחידה סביבתית תעשייתית		רמת חובב מועצה תעשייתית
מחוז דרום - סה"כ		1,084,400	

רשויות שותפות	אוכלוסייה	סוג	יחידה/איגוד
			ללא הסדרה
	40,500	מחלקה סביבתית	נצרת עילית
	11,300	מחלקה סביבתית	דיר אל אסד מועצה מקומית
21,400	חברים באיגוד ערים	מחלקה סביבתית	זיכרון יעקב
35,800	חברים באיגוד ערים	מחלקה סביבתית	פרדס חנה כרכור
	12,700	מחלקה סביבתית	אבן יהודה
	44,800	מחלקה סביבתית	עירית נס ציונה
רחובות. יבנה. נס ציונה. מזכרת בתיה. קרית עקרון. גן רווה	134,600	איגוד ערים - לא מוכר ע"י המשרד	דרום יהודה
	חברים באיגוד ערים	מחלקה סביבתית	אשדוד
123,480	חברים באיגוד ערים	מחלקה סביבתית	אשקלון
	7,900	מחלקה סביבתית	מועצה מקומית בני שמעון
	251,800		סה"כ
אוכלוסייה			
	7,239,350		סה"כ ארצי